

30 հուլիս

ՄԷՃՄՈՒՄԻ ԱՆՊԱՐ

հուլիս 30

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-T-AHBAZ

65, Grandrue de Péra, Taksim, 65

ԱՊՐԵՆԻ ԶԻՅԱԴԵՒՆՈՒԹՅՈՒՆ
Կարգադրող իշխան
Քառասուն իշխան
Մեծագլխի Եճեպլիկ իշխան

ԱՊՐԵՆԻ ԶԻՅԱԴԵՒՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԻՆԻՆԼԵՐԻ ՆԵՐՈՒ ՕԼՈՒՆՈՒՐ

Կարգադրող իշխան Կարգադրող

مجموعة اخبار

بک اوغلی تقسیم جاده سی و نهم

ՕԹԼԱԳՃԼԱՐԱ

Շէհրիմիզտէ չըգան ուսումնական լաւա-
րնն նէ գատար ֆէտաքեարըզ վէ զահ-
մէթլէ չըգաղը միւսթաղնիկի պէտան տըր:
Պոնլարնն իշխան պէլլէն էն չօգ միւսթե-
լաթլա, զահմէթլէ չըգան «Մէճմուս» մըզ
տըր: չիւնքի հէմ քիւլլէզ պիլը ճէմաթ
իշխան չըգաղը տաւ տըր: հէմ տէ օգուս-
հա արդու վէ բաղլէթ պիլլա չէնուզ
լաղըմ օլաղը տէրէճէտէ ետըլմամը տըր:
Լաթին պիլը տէ «օթլաքե» լար վար քի:
պոնլարնն, պիլը իքի զաղէթալ ալաճազ գա-
տար իքթլաթարը պոլլընտըղը հալա, օ
բարալը գըսգանարազ, վէ զաղէթաճընն
չէթիկի զահմէթլէ, ֆէտաքեարըղը հիւ նա-
զարը ինսաֆ վէ վիճտանա ալմախարազ,
չու ես պու զաթլն վէ ետիստ միւսթե-
սիստին զաղէթալալը ալազ պատիւալա-
սընա օգուսմազտան չէթլմէճէտէ տիւր-
լէր: Պու իսէ, հէմ վիճտանա, հէմ թէրպիէ-
յէ գարըն օլաղը հալա, կէրէք իսթան-
պօլա, կէրէք թաշարալարա պիլը իսայլի
քէսանն, պու սուրէթլէ զաղէթալալը
օգուսմազտա օլաղըլարըն քէմալը իսթիզ-
րապլէ իշխանիւրը: Հաթթա չօգ տէֆա
բարա իլէ զաղէթալ ալալարըն: քէնտի զա-
ղէթալարըն օգուսմազտան էվլէլ պէլլէլ-
թին ալազ ետիլլէթանտէ ալազ օլաղըլարըն
սուլալը չիքանթիլ իթմէթտէ օլաղըլարըն
իսպալը ալաղըլարը: Պիլ, պէլլէլլէրէ, պիլ
ազ ինսաֆ վէ վիճտան սահլիկ օլալարը-
նը, վէ զաղէթալալը օգուսմազ իսթլէրէ-
սէ, չու ես պու զաթլն ետիստ միւսթե-
սէնին զաղէթալարըն ալմախարազ, բարա-
լարը իլէ սաթլն ալմալարըն իսթար ի-
տէրիլ: 1—3

ԲԱՐԵՆՈՐԴՄԱՆ ՊԵՏԲԸ

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՉ

Ե.

ԱՌԱՐԿԻՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԹԱԳԻՈՒՆ ԱՐԺԻՔԸ

Հրեշտակներու թշնամիներն՝ իրենց
սկզբնականութեամբ՝ զէնք մը կարծած են
գտնել յաճախ Յովհաննու Յայսնութեան
մէջ. Պ. Վրոյր անոնց կը հետեւի կուրօթէն՝
սուսնց խորհելու թէ այդ վկայութիւնը
ըջօրէն ուսումնասիրութեամբ՝ զէնք կը լինին
իրենց դէմ և փառա մեզ համար: Աւա-
սիկ Աւետարանչին խօսքերը. «Եւ ես անկ-
եալ առաջի սոյի նորա՝ երկիր պաղի նմա,
և սոյն ցիս (հրեշտակն), Անսա, մի՛ ան-
կանիր առաջի իմ. քանզի և ես ծառայա-
կից քո եմ, և եղբարց քոց՝ որք ունին
զվկայութիւնն Յիսուսի Գրիստոսի. Տեսուն
Աստուծոյ միայն երկրպագեալ» (Յայսն. ԺԹ. 40.)

Նախ պէտք է գիտնել որ սոսկ հայերէն
թարգմանութեամբ մէջ է որ սպրդած է
միայն բառն, անշուշտ զրդաղրին սխալ-
մամբ և կամ թարգմանչին անմտադրու-
թեամբ: Յունարէն բնագիրը կ'ըսէ պար-
զապէս «Դո՛ Թիհո՛ բոագի'նիստն», ինչ-
պէս նաեւ անգլիկէն թարգմանութիւնն
նորադանդներու ձեռք «worship God»,
որոց մէջ, ինչպէս կը տեսնեք, բնա-
գոյութիւնն չունի միայն բառը: (*) Աւե-

(*) The Holy Bible, Old and New Testaments, printed at the University Press, Oxford.

լորդ չպիտի համարիմ աւելցնել թէ լա-
տիններէն և ուրիշ ամեն թարգմանու-
թիւնը հաւատարիմ մնացած են այս մա-
սին յոյն բնագրին:

Երկրորդ՝ Ս. Յովհաննէս այն ատո-
հան ստոյգ և համոզուած է «սպորէն ու
արգիլութեամբ» դործ մ'ըրած չըլլալուն, որ
երբ ուրիշ անգամ մը կրկին Հրեշտակը
կ'երեւի իրեն, դարձեալ նման առաջնոյն
երկրպագութիւն կ'ընէ անոր: «Եւ յորժամ
Լուսայ և տեօի, անկալ և երկիր պաղի հը-
րեշտակին՝ որ ցուցանէր ինձ զայս ամե-
նայն: Եւ առ ցիս. Մի՛ անկանիր առա-
ջի իմ և երկիր պաղանի. քանզի և ես
ծառայակից քո եմ և եղբարց քոց՝ որ
պահեն զբան մարգարէութեան գրոյս այ-
սորիկ. Աստուծոյ երկիր պաղ:» Նոյն,
ԻԲ. 9)

Երրորդ՝ պէտք է մտնալ որ հոս եր-
կրպագութիւնն ընտը Մարգարէ մը, Ա-
ռաքեալ մը, Աւետարանիչ մէ, այն որ
իւր գլուխն երկնաւոր Վարդապետին սի-
րաշունչ Սրտին վրայ հանգչեցնելու պա-
տիւն ու երանութիւնն ունեցաւ: Հրեշ-
տակաց իսկ նախնանքի առանձնաշնոր-
հում մ'էր այս, և չգիտեմ թէ ինչպէս
կրնանք հրեշտակներէն ստորագրա հա-
մարիլ դախ. ինչո՞ւ զարմանալ երբ երկ-
նային ազի մը թող չտար նմա երկրպա-
գութիւնն ընել իրեն, հակառակը չէ՞ որ
զարմանալի պիտի երեւէր թիւեւս: Մե-
ծահանճարն Պոսիէն այսպէս կը խորհրդա-
ծէ. «Կամ կարծեց թէ Յիսուս Գրիստոս է
որ կ'երեւի, և ուզեց Աստուածային պա-
տիւն մատուցանել անոր, և կամ, եթէ հը-
րեշտակային ընտըլեան վայելուչ պատիւ
մ'ուզեց տալ, ինչպէս հին Կտակարանի
սուրբերը կ'ընէին իրենց երեւցող հրեշ-
տակներուն, հրեշտակը կը մերժէ զայն
ընդունել Առաքեալի մը կողմանէ: Ուստի
Ս. Յովհաննէս թիւեւսութիւն մը գործած
չըլլալը այնչափ լաւ գիտեր որ սոյն ազ-
դարարութիւնէն վերջը՝ կրկին անոր միւս-
նոյն պատիւը կը մատուցանէ զոր նա կը
մերժէ վերստին, առաքելական ու մար-
գարէական պաշտօնը հրեշտակային վիճա-
կին հաւասար ցուցնելու համար» (*) Ս.
Պետրոս Դամիանոս, Եկեղեցւոյ հրաշալի
Վարդապետներէն մին չլարանիր կերպիւ
իւրիւ հրեշտակներէն իսկ գերամեծար հա-
մարիլ զայն իւր կուստիալ մաքրութեան
և Աստուածամոր մատուցած ծառայու-
թեանց համար. ահա իւր իսկ խօսքերն.
«Հրեշտակը չուզեց երկրպագութիւն ըն-
դունել Ս. Յովհաննէսէ՝ կուստիւնն ա-
ռաքելութեանն ու արժանեաց համար, ո-
րով Յովհաննէս կը գերազանցէր բոլոր հը-
րեշտակներն ու մարդիկ, և այն այնչափ
առաւել որչափ որ քան զայս աւելի մօ-
տեցաւ կուստիւնեան Նրանուհոյն Մարե-
մայ՝ կենակցութեան, խնամոց և մշտու-
թեան պահպանութեան արդեամբը:» (**)

(*) Œuvres de Bossuet, t. III, Préface sur l'Apocalypse, p. 446. — Sicut in Scripturae Sac. Corpus Completus, par Migne, t. XXV, p. 1400-1.— Grez. Magui hom, VIII in Evangelium.

(**) Sermo I, de Excellentia S. Joannis.

Դիսպոզիւն. — Աստուածարանը Պո-
սիէն երկրպագութեան առաջին մասը հա-
ւանական չեն կարծեր, և աւելի կար-

Չորրորդ՝ հրեշտակը չըսեր բնաւ թէ
ինք անարժան է պաշտամունքի, չըսեր
թէ ապօրէն դործ մ'է այն, չըսեր Պ. Վը-
րոյրի հետ թէ «կուսպաշտական ու հակա-
քրիստոնէական» է, այլ կ'ըսէ միայն —
խոնարհութեան և վրոնաղարձ յարգանքի
ձեռով — թէ՛ պաշտօնակից մը, «ծառա-
յակից» մ'է և ինք, ու իւր մեծագոյն
բաղձանքն է տեսնել որ Աստուած կը փա-
ռաւորուի: Բաղմաթիւ ուսեալ և ուղղա-
միտ բողոքականք այս մասին համամիտ
են մեզ. յիշե՛ք անոնցմէ մին, ազնիւն
Կրոսիւս, որոյ աստուածաբանական ըն-
դարձակ հմտութիւնը և յաճախ անկեղծ
խոստովանութիւնը ծանօթ են գիտնակա-
նաց: «Ջըսեր (հրեշտակը) թէ միայն Աստու-
ծոյ ներքին և երկրպագութիւնն ընել, զի ա-
սոր հակառակը կը ցուցնէ անորմէ հին Կտա-
կարանը... այլ հեղահամարը և բարեբա-
րոյ կերպիւ կը վարուի, ինչպէս երբ պա-
շտական մ'ընէ իւր պաշտօնակցին, այդ
մեծարանքը թագաւորին պահէ» (*):

Հինգերորդ՝ «Զու ծառայակիցը եւ և
քու եղբայրներուդ որք Յիսուսի Գրիստո-
սի վկայութիւնն ունին» ըսելով կը հաս-
կըցնէ թէ Եր. աստիճան պատիւ է նոյն
իսկ հրեշտակաց առջեւ Գրիստոսի վկայու-
թիւնն օւննելու, անոր խօսքերը պահել,
և անոր պաշտելու անունն ու շնորհ կրել
լինքան:

Վեցերորդ՝ եթէ ենթադրուի թէ ապօ-
րէն, մեղանշական ու կուսպաշտական է
այսպիսի երկրպագութիւն մը՝ բոլոր այն
հրեշտակներն որք նահապետներու և ար-
դարներու կողմանէ իրենց ընծայեալ պաշ-
տամունքին դէմ դիտողութիւն մ'իսկ չը-
րին բնաւ, մեղաւորեց եղան անոնց, և Ս.
Դիւքն ալ որ պարսաւանաց բառ մ'իսկ
չարտասաներ անոնց դէմ, զէթ անուղա-
կի պատճառ եղած պիտի համարուի կուս-
պաշտութեան... կրնանք այսպիսի մտա-
ծութեանց հաւանել աւանց ամբարշտու-
թեան: — Ո՛չ անշուշտ. ուրեմն հետեւեա-
լութեան շատ պարզ է:

Եօթներորդ՝ եթէ իրօք դատապարտելի
լինէր այս պաշտամունքն, Ենովա զայն
արգելելու համար Աստուածաշունչի վերջին
էջերուն, — Յայտնութեան Գրքին — էջը ըս-
պառէր, այլ վաղուց արգելած պիտի լինէր
զայն մ'նշողոց, Յետեւ և ուրիշ աւելի
նախնական գրքերու մէջ, ինչ որ չտես-
նուի բնաւ, թէպէտ յայտնապէս կը կար-
դանք ստեղծ «երկրպագութիւն և պաշտել»
բառերն հրեշտակներու մասին:

Ութերորդ՝ եթէ հրեշտակաց պաշտա-
ւորութիւնն կ'ընծայեն երկրորդ մասին, որ
ընդհանրապէս ընդունուած է իբրեւ աւե-
լի համաձայն Ս. Դրոց ոգւոյն և Աստուա-
ծաբանական սկզբանց: Եւ ամենքն ալ կը
հաստատեն թէ Յայտնութեան յիշեալ հատ-
ուածներէն երկու ճշմարտութիւնը կը փայ-
լին ակնբեր. մին թէ հրեշտակաց պաշ-
տամունքը շատ հին է Գրիստոնէութեան
մէջ, և երկրորդն թէ օրինաւոր է այն,
քանի որ Առաքեալ մ'իսկ կը կատարէր
զայն:

(*) Grotius, in Criticis Scaris, in Apoc. St'u P. Perrone, de Cultu Sanc-torum, p. 28. և Apologie de la Religion Catholique par des auteurs protestants, par Esslinger.

մունքն հակաքրիստոնէութիւնն է և կուս-
պաշտութիւն, ուրեմն բաց ի վիճիլանսէ,
ձառուստոսէ և բաց ի մէկ քանի գարեղի
հերետիկոսներէ՝ ամբողջ աշխարհ, արեւ-
ելեան ու արեւմտեան Եկեղեցիք, հին և
նոր դարերն, ամենքն ալ կուսպաշտ ու
հակաքրիստոնէական էին և են, և Գրիստոս
ի զո՞ւր թափեց իւր անգին արիւնն խաչի
վրայ, ի զո՞ւր մասնեց իւր մարմինն ու
հոգին անուր տանջանաց, վասն զի աշ-
խարհ մնաց միշտ ու կը մնայ կուսպաշտու-
թեան խաւարին մէջ: Այս հետեւութեանց
առջեւ իրաւամբ կը սոսկալ Լայպպիցը
հանճարն, որ կը յայտարարէ մեծագոյն թէ
արիտականաց և սատոսացոց աղանդն է
որ կը յաղթանակէ և Գրիստոնէութիւնը
կը ջնջուի ի սպառ, եթէ հակառակ Աս-
տուածորդւոյն չքեղ խոստմանց՝ այնչափ
դիւրաւ յաղթուեցաւ իւր Եկեղեցին մոլո-
րութիւնն և կուսպաշտութեան (*): Մի՛ ժու-
նաք որ բողոքականութեան ամենէն բարձր
անձնաւորութիւնն է որ կը խօսի. ինչ
դաս ներկայ ու ապագայ իմաստակե-
րու...:

Իններորդ՝ եթէ հրեշտակաց երկրպա-
գութիւնն հակաքրիստոնէութիւնն և կուս-
պաշտութիւն է, ուրեմն Գրիստոսի աշա-
կերտ մը, — այնչափ առանձնաշնորեալ ու
այնքան սիրելի իւր Սրտին, — Առաքեալ
մը, Աւետարանիչ մը, գերազանց և անըն-
ման Սուրբ մը «կուսպաշտ ու հակաքրիս-
տոնեայ» եղած է, և այն յետ ընդունեա-
լու Հոգւոյն Սրբոյ եօթնարեւիշ շնորհներն,
յետ օգտուելու անսխալութեան պարգեւով,
յետ հաստատուելու ի շնորհս Աստուծոյ...
ինչ հակասութիւններ, Աստուած իմ, և
ինչ անհեղեղութիւն: Եւ ո՞չ միայն այս-
չափ, այլ և եթէ Մարգարէ մը, Առաքեալ
մը, Աւետարանիչ մը սխալած է, ու այս-
պէս կըտ կերպիւ սխալած, ու ինկած է
կուսպաշտութեան և հակաքրիստոնէու-
թեան մէջ, ուրեմն այնուհետեւ ինչ տը-
ծէք կ'ունենան հին և նոր Կտակարանի
բոլոր գրքերն, յորոց ո՞չ մին գրուած է
Գրիստոսէ, այլ ամենքն ալ գրուած են
սուրբ և ներշնչեալ անձերէ: Եթէ Մար-
գարէ մը, Առաքեալ մը, Աւետարանիչ
մը մոլորած է այսպիսի ամօթալի կերպիւ,
«կուսպաշտ ու հակաքրիստոնեայ» լինելու
աստիճան, այսուհետեւ ինչ արժէք կ'ունե-
նան աղագայն ու տիեզերական Սինոդներն,
Եկեղեցական և հայրապետական վիճիւններն:
Եթէ Մարգարէ մը, Առաքեալ մը, Աւե-
տարանիչ մը այս աստիճան հեռացած է
ճշմարտութենէ և մատնած է ուղղափա-
ռութիւնն, այսուհետեւ ո՞ւր պէտք է
փնտռել ճշմարտութիւնն, և Եր. պէտք
է յուսալ ուղղափառութիւն և հաւատք
անբիծ...: Եթէ Մարգարէներու ամենէն
խորախաւինան, Առաքեալներու ամենէն
առանձնաշնորհալն, Աւետարանիչներու
ամենէն վսեմն, եթէ Պաթմոսի Տեսանողն
այսչափ քիչ հասկցած է Աւետարանի
Գրիստոնէութեան ոգին, — ափսոս, Պ.
Վրոյրէն ալ քիչ — (Աստուած իմ, ներքե
այս իմարութեանց), ուրեմն ինչ կ'արժէ
այսուհետեւ Լուսաւորիչներ, Բարեկցներ,
Դրիդորներ, Ոսկերեւաններ, Օգոստինոս-
ներ, Սահակներ, Մանդակուններ ու ներ-

(*) Leibnitz, systema theolog, p. 172. et sq.

Իշխութեան կիսինգէ կէտէ, Ռուս մէքթէպի
չակիրտէրի օւան միւնթէրէմ ռուսահանրէրի-
միջոյ, «Իւզլիկ Լուսաստորէյ» նստմ ռիսալէնիւն
սրքիաթը ռուսահանրէյ, ատապը ռուսմիշէն
եազըլմաեան միւնտէրիճաթնտան մահնուպ
գալարագ, ռուսահանր մէքթէպլէրինտէ եազը-
լըպ իմպ իտիլմէքտէ օւան պէօյլէ պիրէ-
մէրտէն տօյալը Կ-Բաթրիզէ քօ. հազըլթ-
լէրի նէգտիւնտէ բրօթէսթօ իթմիլլէր վէ
եաթօտ իթմիթ Բուզըրէ պուլնիմըլար տըր-
նէտիթիլգտէ պուլնիւնն իքի Նիւսիլտէն պիր-
գալի նիւմուէնի, միյալ օյարագ զիք ի-
տէլիմ. 1. «Զարաշթ»- Պաշտըրը լըպլազ-
մը (ժողովական) զիւերը խառնիճաղանան
անանտոց խուճը մը տեսաւ Առաւօտեան
այս գեղըրիլ տեսարանը նկարաբանք առնի
գարմանք կը յայտնէր զուրսը այլադալկ
իշու մը հանդիպելուն — Նախագահ. Մօ՛-
լինչ կայ այդչափ ապրելու, քու շուքը
պիտի ըլլայ» — 2. Ժողովրդական Եկեղ-
ղեցւոր նկարագրիւն. — Կալիշը. Ես ո՛ր
իթմալ քանի որ իմարտն չկայ... Դըյը-

Օֆֆիսատա պուռ իթիլաֆ խապէրի՝ ֆէլէ
դէլատէ սուրի թէշասիթ իթմիշ տիր։ Պա
վէքիլ Մ. Մալինօֆ՝ մուհիմս պիր Քարի
ղազէթաօը մուհարրիրինէ աթիտէքի պէ
հանաթտա պուլլնմը տըր։ «Տիւն ագա
հէյէթը սիւֆէրանըն ըսմը գապուլի էս
նասընտա, Թիւրքիա վէ Ռուսմանիա աէֆիր
լէրի, իքի մէշէքէթ պէյնիստէ պիր մու
հէտէ մվճուտ օլաըղընը թէքըլպ իթսր
լէր։ Շու հալտէ Պուլկար հիւքիւմէթը
պու մուհէտէյէ տալիր նէշըիտաթը քէ
մէն նազարը սիգգաթա ալամազ։ Պիւս
պէրին վաղիյէթիթիլպի՝ նէ՝ Ռուսմանիա
նէ՝ Ժիւրքիա հազընտա թէպիլ իթմէ
նէնէթիլ, Չաթիէն Ռուսմանիան պէօյ
պիր իթիլպի ագար իչին Պալէանսիս
նէ կիպի մէնֆատաթը պուլլնտըղըն կէօր
մէկօրըլ։» Մ. Մալինօֆ, Պուլկարիթա
իլէ Եուսնան արասընտա պիր իթիլաֆ ագ
օլընաճաղը հավատիսինի թէքըլպ իթմ
տիր։ Մալիէ նազըրը Մ. Լիաբէշֆ տա
պու եօլաա պէհանաթտա պուլլնմը տըր
Լաքին Պուլկար էհալիսինին էֆքիտըր
մուսիլէսի գրալ Ֆէրտինանտա գարըն ֆէլ
գէլատէ թահրիգ օլընմը տըր։ Սօգա
լարն տիվարալընա, «Օսմանը վէ Ռու
սմանիա իթիլաֆը, գրալըն իշկիւգարըղ
գրալ Ֆէրտինանտըն գէքնավէթի պիգ
նէ՝ Բէլէրէ գէօթիթիւրտիւ։» իւպրէլէրին
հալի եաֆթիլարը եաթըլտըրըմադտա տըր
իքի սէնէ էվվէլ, տիւօլընա, միլլիէթիս
գուհիճէաիտինէ ըաղմիշ, գրալ Ֆէրտինան

